

Пре неколико дана извесна агенција за истраживање јавног мњења објавила је резултате по којима је Ђорђе Балашевић проглашен за најуспешнијег новосађанина. Иако није објашњена врста истраживања, ни да ли су у питању били претходно понуђени одговори, такви резултати су пренети у свим медијима, а све то се десило недуго након објављивања вести о његовој "лингвистичкој" изјави изреченој у Хрватској, по којој је он језик којим пева назвао хрватским.

Није спорно што Балашевић каже да му је матерњи језик хрватски, јер је то уосталом истина, а све и да није, свако има право да сам даје име језику којим говори. Спорно је кад неко у држави са којом још нисмо у баш пријатељским односима, са којом још увек имамо много терета прошлости, нагласи да говори њиховим језиком, али исквареном варијантом, "такозваним српским". Сваки нормалан грађанин Србије, који није националиста или "великосрбин" би требало да то доживи као увреду. Просто, зато што је то нормално. Зато што није нормално да неко вређа један од обележја нације, а да га припадници истог народа подржавају у томе и охрабрују ту поругу.

Постоје они који покушавају да оправдају те реченице, наводећи да је то сигурно истргнуто из контекста, и да би оне биле разумљивије након слушања читаве приче. Али не постоји тај контекст који би опрао такво злонамерно полтронство. Због такве приче питање је како он уопште овде проналази назив своје улице који је на новосадској Салајци исписан ћирилицом, коју такође вероватно тешко разуме. Постоје такође и они који сматрају да је Ђорђе анационалан, а та реч се користи и у позитивном и у негативном контексту. Било би одлично да је он заиста анационалан, јер би то значило да је човек кога не спутавају националности, који пева о универзалним вредностима и не допушта политици да се плете међу његове стихове. Нажалост, није тако.

У претходних тридесетак година, Ђорђе је пречесто певао о политици да би данас имао право на луксуз да себе назове аполитичним аутором. Већина људи се и данас сећа његових раних почетака и песме заклетве Брозу, у којима је поручивао да рачуна на његову генерацију. Поред те, позната је и песма написана у најбољој традицији реал-социјализма ("насмејан свет, свечан и сретан град", "слобода, мир, братство, јединство", "високе пећи, фабрике, дим, широке њиве", "градове што слободни живе, децу и мир и јато птица"), о томе како је три пута "видео Тита Маршала, легенду ту, слободотворца, човека тог, друга и борца". Мање је позната песма истог уметничког правца, написана и отпевана поводом прославе годишњице битке на Кадиначи ("Пао је батаљон, ал' у исти трен винула се птица слободе у лет").

У време успона Милошевића, кад је било популарно говорити о прогону Срба на Косову, Балашевић је написао "Не ломите ми багрење", ("Полако комшије, не може само да се уђе да се руши туђе", "Оканите се њих јер све ћу да вас полозим") уз пропратну причу за медије о томе како је багрење важан симбол за српско домаћинство. Након ратова, Балашевић тврди да су ту песму неки покушали да "локализују на неке просторе". На концерту у Пули, [децембра 2000](#), рекао је "нисам никад био на Косову и не знам уопште да ли између Приштине и Урошевца, на пример, има багрења. Али сам пуно пута прошао кроз Вуковар, био сам у Сарајеву, знам колико багрења има на ту страну. Сво багрење изломљено, тако бездушно."

Након слома друге Југославије и социјализма, Балашевић је на концерту у Српском народном позоришту 1991. ламентирао над пропашћу аутономашке политике ("Ту је некад, кажу била Војводина, ал' нас јогурт треснуо ко гром", "Рођени сам аутономаш к'о друг Крунић, ал' је боље да се правим луд", "због шипаца насукан на спруд"). Исте године је, поред "шипаца", жестоко поткачио и дојучерашњу браћу Словенце ("Лаку ноћ браћо Јанези, схватам вас све су то гени, маме вас хабсбуршки кавези, неко је рођен да шени", "само вас чекају Немци, само им још ви фалите", "кварни сте, јадна вам мајка, нисмо из истог филма, и дечки из трећег рајха за вас су ГГ фирма", "лаку ноћ браћо смучари, добро сте ми се смучили").

Балашевић је отпевао још барем два препева својих песама, која су била прилагођена тренутку. Нови полтронски стихови песме "Неки нови клинци" чули су се за време студентског протеста крајем 1996 ("Мој другар Милутин, друга клупа до врата, има клинца од осамнаест и по, и учи га да шета", "а у јануару Београд поново куца на врата света"), и крајње тезгарошку верзију Рингишпила, на граници да се назове нечим што овде не би било прикладно ("Туку од јутрос, од четири пет, решио НАТО да промени свет, над градом данима лете исте ракете", "трубе сирене к'о теретни воз, нигде никог да промоли нос"), која је отпевана на једном од подневних концертних окупљања на Тргу републике у пролеће 1999.

Да се разумемо, нису проблем речи песама. Не верујем да је пословица "ко пева зло не мисли" баш увек тачна, али сам ипак сигуран да свако има право да пева, шта год тиме мислио. То је један од темеља слободе човека. У реду је и да неко промени мишљење, у реду је и кад га током живота промени толико пута. Свако има право да буде оно што јесте, а на људима је да процене ко је какав. Чак мислим да је, из истог разлога, у реду да се неко сам прогласи за "аутономоша" и да у исто време у бившим СРФЈ републикама прича теорије о бесмислености постојања граница, ма како те две изјаве биле опречне.

Једино се не слажем са покушајима да се заборави нечији рад, да се минимизују његова дејства и са покушајима да се оправдају садашња лоша дела, чија год она била. Не може неко ко учествује у стварању мишљења толиког броја људи, и ко на тај начин утиче и на политику, сутра да okreће главу од свега што је написао и отпевао и да се прави као да ништа није урадио, и да није одговоран низашта. Кад неко пева Маршалу, не пева то због себе, милиони људи певају са њим. Ако неко прети да ће некога да "поломи" због багрења, то кроз музику утиче на слушаоце, да не кажем "бираче". Ако неко пева о "шипцима", јанезима "смучарима", "другу Крунићу" или Милутину који "учи клинца да шета", не може сутра да каже да његова песма није утицала ни на кога, и да се он не бави политиком. Музика не мења свет, али мења људе, тако што утиче, барем неким делом, на формирање одређеног политичког става или његово одржавање. Да није тако, не би политичари пре сваких избора трчали на све стране у потрази за музичарима који ће певати на њиховим конгресима. И то само певати, ништа друго. Колика ли је само вредност оних који певају актуелне слогане, речи и риме које су погодне актуелној политици, који дају моралну подршку ставовима бирача и тиме и упутство за гласање?

И да поновим, проблем није што је Балашевић наводно анационалан, него зато што га неки представљају као таквог. Да је он стварно такав, то би значило да је неутралан, објективан и поштен, и да не игра на површну а увек популарну лопту србофобије. Најзанимљивије је то што он уопште не би морао да се бави политиком, ни да даје изјаве о нацијама и границама, ни да се на концертима бави лингвистиком. Не само зато што то нико од њега не тражи, него зато што то и није оно што најбоље ради. Публика на његове концерте не долази као на митинг, него да би чула његове песме. Стиче се утисак да човек или није довољно сигуран у себе, или не верује да би га у "братским републикама" довољно прихватили само због његових песама. Па онда осећа потребу да исприча понеки популарни политички штос, којим би спустио гард оних који га евентуално не воле.

Није то везано само за њега. Изгледа да постоји неко заразно обољење које влада на балканским границама, које утиче на људе који је пређу, без обзира на националност. Болест траје таман онолико дуго колико и боравак у другој држави, а лек за њу је поновни пролазак, у супротом правцу. И хрватски певачи који дођу овде пуни су милозвучних, људских, цивилизацијских изјава о општим вредностима, љубави, поштовању, са нагласком на томе да смо сви људи и сви браћа. По повратку у своју домовину од њих често чујемо сасвим друге приче. Али, чини се да таква "болест" никога не хвата у толикој мери као Балашевића. На пример, Северина, којој је матерњи језик српски, би тешко на концерту овде изјавила да пева на српском, али његовом исквареном варијантом, "такозваним хрватским". Не би то рекла јер би знала шта би је чекало по повратку у Загреб.

Изгледа да Балашевић добро зна шта ради. Имајући у виду да је увек певао успешнима и онима који коло воде, претпостављам да је ставио на папир и лепо израчунао коме је најисплатљивије да пева. Кад се сабере број свих народа бивше СРФЈ и њима дода број преосталих Југословена у Србији, он је свакако већи од броја Срба, а далеко већи од броја Срба којима ће сметати прича против њих. По законима тржишта, подразумева се коме ће он да пева. При том је такво понашање врло користан репер за рано уочавање промена снага у домаћој и светској политици. Не би требало превише да нас зачуди уколико дође време да Ђоле запева неку о "вредним радницима братске Кине" или нешто о "словенској мајци Русији".

Да ли слушати Балашевића? Слушати, наравно. То барем важи за оне који воле његову музику. Они који га воле не би требало да буду ометени у том слушању због његове узгредне приче. Небитно је да ли је он "шансоњер лаких нота", како га неки зову", или композитор озбиљних дела. Човек је аутор неких од најслушанијих балада икада написаних на Балкану. Његови ставови ван песама су ставови ван песама који немају везе са музиком, ни са талентом којег има. Политичка прича је та која је неталентована. Због тога не предлажем куповину дискова, предлажем да заинтересовани негде позајме носач звука, и да га након тога уредно врате. Он ничим није заслужио да на тржишту од осам милиона људи профитира од продаје плоча.

Због свега, поред тога што верујем да је он пре свега тезгарош коме најбоље стоји песма "Божа звани Пуб", верујем да је Балашевић националиста. Југословенски националиста. А југословенство се увек најбоље доказивало пљувањем по Србији и свему што долази одавде. То што неким овде не смета његова прича и није толико чудно. Баш као што ни претходној генерацији нису сметали комунистички руководиоци који су радили на штету Србије, а у корист велике заједничке државе. Питање је једино докле ћемо овако? Можемо ли ми више да се поштујемо, барем малим делом онога колико себе поштују народи у нашем окружењу?

<http://slogovanje.googlepages.com/>